

afsløre Enquists fremstilling som upålidelig og fortegnet. Enquist skrev selv at han havde forsøgt at holde sig »exakt till verkligheten«. Ud fra dette blanke ideal må det klart siges at stå 1-0 til den professionelle empirisk orienterede historiker over dokumentaristen Enquist, selvom Ekholm ville have stået endnu stærkere om han havde undladt konklusioner på det område af problemstillingen hans materiale ikke dækker. Oveni viser Curt Ekholm at traditionel historieskrivning kan være både spændende og moralsk engagerende, humanistisk videnskab, hvor litterær kulør ikke er fornøden.

Palle Roslyng-Jensen

Den kolde krig og de nordiske lande. Rapporter til den XIX nordiske historikerkongres Odense 1984 bind II. Redigeret af E. LADEWIG PETERSEN. Odense University Studies in History and Social Sciences vol. 86. Odense Universitetsforlag 1984. 84 s.

Rapporterne om den kolde krigs indflydelse primært på de nordiske landes udenrigspolitik 1945–63 er skrevet af henhv. Nikolaj Petersen (Danmark), Jukka Nevakivi (Finland), Elfar Loftsson (Island), Helge Pharo og John Sanness (Norge) og Wilhelm Agrell (Sverige). De giver en kort historisk baggrundsorientering, behandler periodiseringsproblemer, og fremlægger kilde- og forskningssituationen i lyset af de nyåbnede amerikanske og britiske arkiver. For den der har fulgt debatten er der intet nyt at hente – bortset måske fra det finske og islandske bidrag, med forbløffende oplysninger om vestvendte sonderinger under de store kriser i 40'erne og 50'erne. Men for den mere forudsætningsløse giver publikationen en god førsteintroduktion til litteratur og problemstillinger. Først og fremmest tjener rapporterne dog det pædagogiske og forskningsstrategiske formål at pege på de mange vigtige opgaver der ligger for i den mindre udforskede periode i 50'erne, efter de nordiske forsvarsforhandlingers sammenbrud og Norge og Danmarks tilslutning til NATO. Og her bør – som fremhævet af Agrell – de lukkede statsarkiver ikke blokere historikerne; der kan forskes uden dem! I den forstand kan rapporterne allerede siges at have opfyldt deres formål eftersom et nyt internordisk projekt om udenrigspolitikken i 50'erne nu er undervejs.

Hans Kirchhoff

Redaktionen har modtaget følgende indsigelse imod Kay Lundgreen-Nielsens anmeldelse i sidste hæfte (85:1, s. 196 f.) af *Inger Vej Nielsens The Dahlerus Mission*.

»With the freedom of history, and I hope without offence«, som Edmund Burke sagde, vil jeg tillade mig at kommentere enkelte punkter i Lundgreen-Nielsens kritik:

Emnet må ses i lyset af mit tværdisciplinære studium samt af min interesse for freds- og konfliktforskning, som i mange år har været udbredt i USA, og som nu også er kommet »på mode« herhjemme. Tværdisciplinære forsøg har først og fremmest til formål at skabe fornyelse inden for videnskaberne. De gør det muligt at beskæftige sig med uortodokse emner – og det kan en traditionelt orienteret historisk grundforsker måske finde uinteressant. Jeg er enig i, at Dahlerus' rolle ikke var den vigtigste begivenhed i forbindelse med udbruddet af den 2. verdenskrig, men jeg synes, at hans fredsmægling er et interessant emne, fordi historikerne verden over stadig er uenige om den virkelige baggrund for tyskernes sonderinger gennem Dahlerus. Forskningen synes at kunne dokumentere, at nazisterne kun var interesseret i at trække tiden ud, men der er historikere, der mener, at initiativtageren, Reichsmarschall Hermann Göring, via Dahlerus ønskede at skabe sit eget kontaktnet, idet han havde til hensigt at skaffe Hitler af vejen og selv leve i fred og luksus. Et sådant kig bag kulisserne – også hvad angår andre konflikter naturligvis – kan inspirere til videre forskning af mulige problemløsninger, og – hvem ved – måske skabe muligheder for at dæmme op for fremtidige katastrofer.

Bemærkningen om, at mæglingsvirksomheden ville have sin naturlige plads i Dahlerus' biografi, finder jeg irrelevant.

Når man tager opgavens format i betragtning, synes jeg, at min beskrivelse af tyskernes ønsker og planer, og af hvilke grænser England og Frankrig havde sat derfor, er tilstrækkelig. Mit værk er jo ikke en doktorafhandling. Havde jeg haft et par år til rådighed samt 500 sider, kunne jeg udmærket have inkluderet de nævnte områder.

Påstanden om, at jeg ikke har analyseret hovedkilden, »Der letzte Versuch«, grundigt nok, må jeg besvare med, at jeg refererer ca. 40 gange til dette værk, idet jeg både evaluerer og kritiserer. Det er interessant, at en anden kritiker af min bog er af den stik modsatte mening!

Hvad angår kritikken for ikke at have benyttet den seneste litteratur må jeg henvise til mit forord, hvori jeg gør rede for bogens ophavssituation og manuskriptets færdiggørelse i 1972. Siden da er der imidlertid ikke fremkommet materiale, der kaster yderligere lys over Dahlerus-missionens mysterium. Da det lykkedes Göring at destruere alle sine private papirer, er det tvivlsomt om verden nogen sinde vil få indsigt i hans virkelige tanker og planer. Dahlerus-missionen har ikke nedfældet sig i svenske officielle kilder, da Dahlerus aldrig handlede på den svenske regerings vegne. Om han eventuelt har efterladt sig yderligere kommentarer til samarbejdet med Göring, kan kun fremtiden vise. De svenske regler er som bekendt ikke mindre restriktive end de danske, ifølge hvilke arkivalier normalt først er tilgængelige 50 år efter.

Jeg forstår, at min bog ikke naturligt falder inden for Lundgreen-Nielsens forskningsområde, og at det uden nærmere kendskab til amerikanske universitetsforhold kan være vanskeligt at bedømme emne og omfang. Da han yderligere finder emnet uinteressant, burde han måske have undladt anmeldelse eller overladt det til en person med lidt mere udsyn og forståelse.

Inger Vej Nielsen M.A., M.L.S.

Jeg skal indskrænke mig til at kommentere et par af Inger Vej Nielsens bemærkninger. Det er efter min mening ikke seriøs forskning, når man udgiver et værk i 1984, at man tillader sig at se væk fra de undersøgelser, der internationalt er udført siden 1972. Den anden Verdenskrigs udbrud har af gode grunde længe været et stærkt omdiskuteret emne. Netop siden 1972 har specielt studiet af engelsk politik på basis af nyt kildemateriale givet anledning til omvurderinger og nuanceringer. Hvis Inger Vej Nielsen havde inddraget denne forskning, og det havde såmænd kun krævet få sider, ville hun være blevet rokket i sin tro på, at der var en vis manørefrihed, og især på at Dahlerus' mægling skulle have betydet noget. Når jeg nævnte muligheden for svenske arkivalia – her kunne en skandinav jo naturligt yde et bidrag til international forskning – tænkte jeg på eventuelle vurderinger i det svenske udenrigsministerium. Disse arkiver er af andre brugt for tiden før 1945. Til slut vil jeg af hensyn til dem, der ikke har læst bogen, gøre opmærksom på, at det ikke er rimeligt at forsvare denne ud fra det argument, at der er tale om en freds- og konfliktforskning af tværdisciplinær art, med en usædvanlig metode og et usædvanligt emne. Emnet er velkendt, metoden er traditionel historisk – og intet ondt ord om den – men resultaterne er, som jeg begrundede det i min anmeldelse, små.

Kay Lundgreen-Nielsen